

Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό
Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Ηπείρου

Ψυχολογία της Υγείας

Ενότητα 6 : Συναισθηματικές εκδηλώσεις και
ανάγκες των ασθενών με απειλητική ασθένεια

Βασιλική Σιαφάκα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τμήμα Λογοθεραπείας

Ψυχολογία της Υγείας

Ενότητα 6: Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες των ασθενών με απειλητική ασθένεια

Βασιλική Σιαφάκα

Επίκουρος Καθηγήτρια

Ιωάννινα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

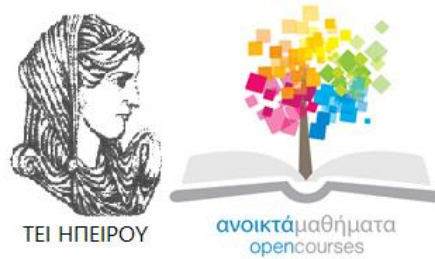
Σκοποί ενότητας

Με την ολοκλήρωση της ενότητας οι φοιτητές να γνωρίζουν:

- Τις κυριότερες συναισθηματικές αντιδράσεις, ανησυχίες και ανάγκες των ασθενών σε όλες τις φάσεις της πορείας μιας χρόνιας ή / και απειλητικής ασθένειας
- Τους στόχους ενός προγράμματος στήριξης

Περιεχόμενα ενότητας

- Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες των ασθενών
 - Προδιαγνωστική φάση*
 - Διαγνωστική φάση*
 - Εισαγωγή στο νοσοκομείο – Θεραπεία*
 - Επανάλεγχος – Χρόνια φάση*
 - Φόβος υποτροπής – Υποτροπή*
 - Τελική φάση*
- Η ψυχική διεργασία της πορείας προς το θάνατο
- Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Στήριξης

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες

Προδιαγνωστική φάση

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες (1 από 2)

Προδιαγνωστική φάση:

Το άτομο καλείται:

1. να αναγνωρίσει την πιθανότητα ύπαρξης μιας ασθένειας
2. να επεξεργαστεί το άγχος που δημιουργείται
3. να ενημερώσει τους οικείους για τα συμπτώματα
4. να απευθυνθεί στους κατάλληλους γιατρούς

Πότε απευθύνεται στο γιατρό ένα άτομο;

Εξαρτάται από τις άμυνες και τις ικανότητες αντιμετώπισης στρεσογόνων καταστάσεων και από την οικογενειακή κατάσταση

(Παπαδάτου Δ., Αναγνωστόπουλος Φ., 1995)

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες

Διαγνωστική φάση

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες (1 από 2)

Διαγνωστική φάση:

Διάγνωση ⇨ Έντονη κρίση, κατακλυσμός
συναισθημάτων, αναθεώρηση του νοήματος της ζωής,
αβεβαιότητα, ανασφάλεια

Η μορφή και η ένταση των αντιδράσεων εξαρτάται από:

- ♦ την ασθένεια
- ♦ τα ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά του ασθενούς

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες Πιθανή αρχική αντίδραση στη διαγνωστική φάση: Άρνηση

Άρνηση (1 από 4)

Αρχικά **αναγνώριση** της εξωτερικής πραγματικότητας και στη συνέχεια, ενεργής **απόρριψή της** με ασυνείδητο τρόπο

Αποτελεί έναν παράδοξο τρόπο αντιμετώπισης του stress

Το άτομο συμπεριφέρεται **ΣΑΝ ΝΑ ΜΗΝ ΥΠΑΡΧΕΙ** η απειλή

Άρνηση (2 από 4)

Αρνητικές ιδιότητες:

- Αναβάλλουν την αναζήτηση ιατρικής γνώμης
- Δεν αποδέχονται τη διάγνωσή τους ή δίνουν την εντύπωση πως την ξεχνούν
- Ελαχιστοποιούν τα επακόλουθα της ασθένειας
- Αρνούνται ή συμμορφώνονται λίγο με τη θεραπεία τους
- Φαίνονται αδιάφοροι για τη νόσο τους

Άρνηση (3 από 4)

Θετικές ιδιότητες :

- Ψυχική αυτοπροστασία σε δυσάρεστες και επώδυνες καταστάσεις
- Διευκόλυνση του ατόμου στο να ανταπεξέρθει ψυχοτραυματικά γεγονότα
- Βελτίωση της βραχυπρόθεσμης και της μακροπρόθεσμης έκβασης

Άρνηση (4 από 4)

Η άρνηση έχει άλλοτε αρνητικές κι άλλοτε θετικές συνέπειες, ανάλογα με:

1. Τη χρονική στιγμή (το πότε)
2. Τη διάρκεια της χρήσης της (για πόσο)
3. Το επίπεδο της άρνησης (ήπια ή σοβαρή μορφή άρνησης)

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες

Διαγνωστική φάση

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες (1 από 4)

Διαγνωστική φάση:

Το άτομο καλείται:

- να κατανοήσει την ασθένεια (πληροφόρηση)
- να υιοθετήσει έναν άλλο τρόπο ζωής
- να αντιμετωπίσει τα καινούρια δυναμικά (στην οικογένεια, στη δουλειά, στις παρέες)

Πώς μπορώ να ζήσω με την ασθένεια;

(Παπαδάτου Δ., Αναγνωστόπουλος Φ., 1995)

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες (2 από 4)

**Πρέπει να ενημερώνονται οι ασθενείς
για τη νόσο τους;**

ΜΥΘΟΣ : οι ασθενείς δεν μπορούν να αντέξουν ένα τέτοιο γεγονός και υπάρχει κίνδυνος κατάθλιψης ή απόπειρας αυτοκτονίας

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ: οι ασθενείς μπορούν να διαχειριστούν καλύτερα τη νέα πραγματικότητα γνωρίζοντας ποιο είναι το πρόβλημα και τι θα πρέπει να περιμένουν

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες (3 από 4)

Ενημέρωση:

- ♦ εδραιώνει μια σχέση εμπιστοσύνης με το γιατρό
- ♦ μειώνει την πιθανότητα εμφάνισης
συναισθηματικών προβλημάτων
- ♦ διευκολύνει επικείμενες συζητήσεις

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες (4 από 4)

Έλλειψη ενημέρωσης:

- ♦ απομόνωση
- ♦ σύγχυση
- ♦ φόβο
- ♦ στιγματισμό

Απάντηση: Αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ατόμου να γνωρίζει ό,τι αφορά στην υγεία του

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες

Εισαγωγή στο νοσοκομείο
Χειρουργική επέμβαση – Θεραπεία

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες Χειρουργική επέμβαση – Θεραπεία (1 από 3)

«Καλός» ασθενής: συνεργάσιμος, με χιούμορ, που επιτρέπει να γίνονται πάνω του όλες οι παρεμβάσεις με τη μικρότερη αντίσταση, συνεπής, ευγνώμων ⇒ ένα υπάκουο παιδί

Ο ασθενής παλεύει για ανεξαρτησία και αυτονομία

(Παπαδάτου Δ., Αναγνωστόπουλος Φ., 1995)

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες Χειρουργική επέμβαση – Θεραπεία (2 από 3)

Στην επιβεβλημένη εξάρτηση ο ασθενής μπορεί να αντιδράσει:

1. Με παλινδρόμηση
2. Με αυξημένο άγχος
3. Με ανάληψη κινδύνων
4. Με απομάκρυνση
5. Με άρνηση της θεραπείας (ως μέσο διατήρησης του ελέγχου της κατάστασης)

(Παπαδάτου Δ., Αναγνωστόπουλος Φ., 1995)

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες Χειρουργική επέμβαση – Θεραπεία (3 από 3)

Πρόληψη: Προσεκτικό άκουσμα των αναγκών του

Απουσία αυταρχικότητας

Όχι εμμονή σε αυστηρούς ρόλους γιατρού-
ασθενούς / κυρίαρχου – εξαρτημένου

Όχι κριτική, όχι οίκτο

Ψυχοκοινωνικές ανησυχίες των ασθενών που πάσχουν από απειλητική ασθένεια

Ψυχοκοινωνικές ανησυχίες των ασθενών που πάσχουν από απειλητική ασθένεια (1 από 2)

Διάγνωση και θεραπεία - Ανησυχίες γύρω από:

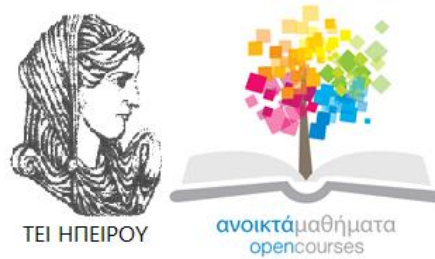
- ✓ Τις αιτίες της νόσου
- ✓ Τις παρενέργειες της θεραπείας (αλωπεκία, πρόσωπο «Cushing»)
- ✓ Τις επιπτώσεις της ασθένειας και της θεραπείας
- ✓ Την ενημέρωση και τον τρόπο που θα την κάνει ο γιατρός
- ✓ Τον πόνο
- ✓ Τις επώδυνες ιατρικές παρεμβάσεις

Ψυχοκοινωνικές ανησυχίες των ασθενών που πάσχουν από απειλητική ασθένεια (2 από 2)

Αίσθηση απώλειας του ελέγχου

Συστατικά:

- ✓ η απώλεια της ιδιωτικότητάς τους
- ✓ οι επιπτώσεις της νοσηλείας και της αρρώστιας στις δραστηριότητές τους
- ✓ η αδυναμία να κάνουν σχέδια για το μέλλον
- ✓ η αίσθηση ότι όλα πια περιστρέφονται γύρω από τη νόσο
- ✓ η αίσθηση του αβοήθητου

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες

Επανέλεγχος - Χρόνια φάση

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες Επανάλεγχος – Χρόνια Φάση

Η πιθανότητα υποτροπής \Rightarrow μόνιμο άγχος
Η αντίληψη του ασθενούς για τον εαυτό του, τους
άλλους, την ίδια τη ζωή έχουν αλλάξει

Υποτροπή

Άγχος, ανασφάλεια, φόβος εγκατάλειψης,
φόβος θανάτου

Η θεραπεία : πιο επιθετική και πιο επιβαρυντική

Η επιβίωση : λιγότερο πιθανή

(Παπαδάτου Δ., Αναγνωστόπουλος Φ., 1995)

Ψυχοκοινωνικές ανησυχίες των ασθενών που πάσχουν από απειλητική ασθένεια (1 από 6)

Ανησυχίες γύρω από την οικογένεια

Νιώθει υπεύθυνος για τον πόνο και τη θλίψη που προκαλεί στους γύρω του ⇒ επιπρόσθετο άγχος

Απομακρύνεται συναισθηματικά, προσπαθεί να παραμείνει «δυνατός» για τους οικείους του

Διατηρεί μια θετική εικόνα και συμπεριφορά

(Παπαδάτου Δ., Αναγνωστόπουλος Φ., 1995)

Ψυχοκοινωνικές ανησυχίες των ασθενών που πάσχουν από απειλητική ασθένεια (2 από 6)

Αυτοαντίληψη και εικόνα του σώματος

Αίσθηση διαφορετικότητας \Rightarrow βίωση αυτοαπόρριψης,
αισθήματος κατωτερότητας και έλλειψης
αυτοπεποίθησης

Το σώμα βιώνεται ως στοιχείο εξωτερικό, ανοίκειο,
ανεξέλεγκτο

Ανησυχίες γύρω από την εμφάνιση και τροποποίηση της
αυτοαντίληψης

Ψυχοκοινωνικές ανησυχίες των ασθενών που πάσχουν από απειλητική ασθένεια (3 από 6)

Κοινωνική απομόνωση

Εκφράζεται με:

- Αβεβαιότητα για το αν θα πρέπει και πώς να μιλήσουν για την ασθένεια
- Ματαίωση από τη στάση των φίλων τους
- Αίσθημα απομόνωσης
- Επαναπροσδιορισμό της έννοιας της φιλίας

Ψυχοκοινωνικές ανησυχίες των ασθενών που πάσχουν από απειλητική ασθένεια (4 από 6)

Σεξουαλικότητα

Φυσιολογικές ανησυχίες γύρω από:

- ✓ την ικανότητα δημιουργίας σχέσεων
- ✓ την αποδοχή των σωματικών αλλαγών
- ✓ τον καθορισμό της φυσικής τους ελκυστικότητας
- ✓ την κατανόηση θεσμών, όπως είναι ο γάμος

Ψυχοκοινωνικές ανησυχίες των ασθενών που πάσχουν από απειλητική ασθένεια (5 από 6)

Σεξουαλικότητα

Προβληματισμοί γύρω από :

- ✓ τη στειρότητα
- ✓ τη δυνατότητα τεκνοποίησης
- ✓ την ύπαρξη γενετικών ανωμαλιών στους απογόνους
- ✓ τη σεξουαλική επάρκεια (για τους άνδρες)
- ✓ τις πιθανές μόνιμες αλλαγές της εμφάνισής

Ψυχοκοινωνικές ανησυχίες των ασθενών που πάσχουν από απειλητική ασθένεια (6 από 6)

Μέλλον – Προβληματισμοί- Αβεβαιότητα

- ✓ η υποτροπή
- ✓ ο θάνατος
- ✓ ο γάμος
- ✓ η τεκνοποίηση
- ✓ η ακαδημαϊκή εκπαίδευση
- ✓ η καριέρα

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες

Υποτροπή

Ο φόβος της υποτροπής

Από τη στιγμή που η θεραπεία έχει ολοκληρωθεί, η σκέψη των περισσότερων ασθενών γυρίζει στην πιθανότητα της υποτροπής αυτής της απειλητικής για τη ζωή ασθένειας

Muzzin et al. (1994):

«Ένα άτομο δε συνέρχεται ποτέ πραγματικά. Είναι μια απειλή που συνεχίζει να σκιάζει το άτομο και την οικογένειά του για το υπόλοιπο της ζωής του

Ο φόβος της υποτροπής είναι διαρκώς παρών»

Πότε ο φόβος της υποτροπής γίνεται πιο έντονος;

Όταν το άτομο:

- ❖ Έχει ραντεβού για follow-up
- ❖ Χρειάζεται να κάνει ιατρικές εξετάσεις
- ❖ Ακούει ή διαβάζει σχετικά με την ασθένεια ή για άλλες περιπτώσεις ασθενών

Ποια είναι τα «σημάδια» που προδίδουν έντονο φόβο υποτροπής ενός επιβιώσαντα; (1 από 2)

- Όταν σκέφτεται πως έχει επιστρέψει η ασθένεια κάθε φορά που βήχει, που έχει πονοκέφαλο ή στομαχόπονο
- Όταν πιστεύει ότι ο γιατρός δεν έχει κάνει προσεκτικό και επαρκές follow-up
- Όταν αρνείται να σχεδιάσει το μέλλον

Ποια είναι τα «σημάδια» που προδίδουν έντονο φόβο υποτροπής ενός επιβιώσαντα; (2 από 2)

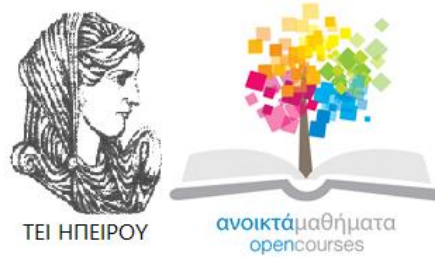
- Όταν η επιστροφή της ασθένειας είναι η πρώτη και η τελευταία του σκέψη
- Όταν για περισσότερες από 1-2 εβδομάδες δεν κοιμάται καλά, δεν τρώει ή έχει δυσκολίες στη συγκέντρωση

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες: Υποτροπή

Ο φόβος θανάτου, συνδέεται με το φόβο:

- ✓ του πόνου
- ✓ της εξάρτησης
- ✓ της απώλειας ελέγχου των λειτουργιών του σώματος
- ✓ του να γίνει αποκρουστικός
- ✓ του να πεθάνει μόνος του

(Παπαδάτου Δ., Αναγνωστόπουλος Φ., 1995)

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες

Τελική Φάση

Συναισθηματικές εκδηλώσεις και ανάγκες Τελική Φάση

Η συμπεριφορά του ασθενούς εξαρτάται από :

- το πώς έχει αντιμετωπίσει την ασθένειά του
- το πώς νιώθει για τον εαυτό του
- τη στήριξη και την παρουσία άλλων

Η ψυχική διεργασία της πορείας προς το θάνατο

Η ψυχική διεργασία της πορείας προς το θάνατο

E. Kubler-Ross (1969): «On Death and Dying»

Πέντε στάδια:

1. Το στάδιο της άρνησης
2. Το στάδιο του θυμού
3. Το στάδιο της διαπραγμάτευσης
4. Το στάδιο της κατάθλιψης
5. Το στάδιο της αποδοχής

Στάδια της πορείας προς το θάνατο (1 από 4)

1ο Στάδιο της άρνησης

«Δεν είναι δυνατό να συμβαίνει σε μένα. Κάποιο λάθος θα έγινε στη διάγνωση»

Η άρνηση αφορά στη διάγνωση, τις επιπτώσεις της θεραπείας, την πιθανότητα του θανάτου

2ο Στάδιο του θυμού

«Γιατί να τύχει σε μένα; Γιατί εγώ ;»

Αίσθηση αδικίας, αδυναμίας και απουσίας ελέγχου

Αίσθηση προδοσίας από το ίδιο τους το σώμα

(Παπαδάτου Δ., Αναγνωστόπουλος Φ., 1995)

Στάδια της πορείας προς το θάνατο (2 από 4)

3ο Στάδιο της διαπραγματεύσεως («παζάρεμα»)

«Ναι μεν, αλλά... Θα κάνω ό,τι μου πουν.»

Οι διαπραγματεύσεις γίνονται με άτομα κύρους ή με το Θεό.

Αποβλέπουν:

- στην αποθεραπεία
- στην παράταση της ζωής
- στην ποιότητά της
- στην εξασφάλιση ενός καλού θανάτου

(Παπαδάτου Δ., Αναγνωστόπουλος Φ., 1995)

Στάδια της πορείας προς το θάνατο (3 από 4)

4ο Στάδιο της κατάθλιψης:

«Ναι, η ζωή μου απειλείται, δεν μπορεί κανείς να με βοηθήσει, μπορεί να πεθάνω...»

Αντιδραστική κατάθλιψη: απώλειες που βιώνει στο παρόν, καθώς το συγκρίνει με το παρελθόν

Προπαρασκευαστική κατάθλιψη: αναλογισμός των επικείμενων απωλειών, εν όψει της πιθανότητας του θανάτου

(Παπαδάτου Δ., Αναγνωστόπουλος Φ., 1995)

Στάδια της πορείας προς το θάνατο (4 από 4)

5ο Στάδιο της αποδοχής:

Συμφιλίωση με την ιδέα του θανάτου

Πρόγραμμα ψυχοκοινωνικής στήριξης

Πρόγραμμα ψυχοκοινωνικής στήριξης (1 από 2)

1. Ανοιχτή και ειλικρινής επικοινωνία
2. Ουσιαστική ενημέρωση
3. Ενθάρρυνση για έκφραση συναισθημάτων – ανησυχιών
4. Ενεργοποίηση δυνατοτήτων που ήδη διαθέτει ο ασθενής
5. Σεβασμός των αναγκών και των ιδιαιτεροτήτων του

Πρόγραμμα ψυχοκοινωνικής στήριξης (2 από 2)

6. Διαχείριση καθημερινών θεμάτων (π.χ. έλεγχος πόνου)
7. Επικέντρωση στις ανησυχίες
8. Βοήθεια στην επικοινωνία του ασθενούς με την οικογένεια –στήριξη της οικογένειας
9. Ενίσχυση για τη δημιουργία νέων, ρεαλιστικών στόχων
10. Κάθε παρέμβαση πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του ασθενούς για ασφάλεια, αυτονομία, αυτοέλεγχο

Βιβλιογραφία (1 από 2)

Anagnostopoulos F. and Karademas E. (2007): Special Issues in Health Psychology. A Greek Perspective. Livani Publishing.

Αγγελόπουλος Ν. (2009): Ιατρική Ψυχολογία και Ψυχοπαθολογία. Αθήνα, Εκδόσεις ΒΗΤΑ.

Baker F., Denniston M., Smith T., West M. (2005) : Adult cancer survivors: How are they faring? Cancer supplement: Cancer Survivorship: Resilience Across the Lifespan 104 (11): 2565–2576

DiMatteo M.R. and Martin L.R.(2006) : Εισαγωγή στην Ψυχολογία της Υγείας. Επιστημονική Επιμέλεια: Φ. Αναγνωστόπουλος, Γ. Ποταμιάνος. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καραδήμας Ε. (2005): *Ψυχολογία της Υγείας. Θεωρία και Κλινική πράξη*. Αθήνα, Εκδ. Τυπωθήτω.

Καραδήμας Ε. και Αναγνωστόπουλος Φ. (2008): *Υγεία και ασθένεια. Ψυχολογικές διεργασίες*. Αθήνα, Εκδ. Λιβάνη.

Kubler-Ross E. (1969, 1997): On death and dying. Simon and Schuster.

Βιβλιογραφία (2 από 2)

Παπαγεωργίου Ε. : Ψυχολογία ασθενών. Εκδόσεις Παρισιάνου.

Παυλίδης Ν. (2004): Ογκολογία εφήβων και νεαρών ενηλίκων. Ιατρικές εκδόσεις Πασχαλίδης.

Ρηγάτος Γ.(1998) Πρόσωπα και ζητήματα. Δοκίμια για την Ιατρική στη Λογοτεχνία. Εκδόσεις ΒΗΤΑ

Muzzin, Anderson N.J., Figueredo A.T. (1994) : The experience of cancer . Social Science & Medicine, 38 (9), 1201-1208

Παπαδάτου Δ. και Αναγνωστόπουλος Φ.(1995): *Η ψυχολογία στο χώρο της υγείας*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα

Παπαδάτου Δ. και Αναγνωστόπουλος Φ.(2012): *Η ψυχολογία στο χώρο της υγείας*. Εκδόσεις Παπαζήση

Φούντζηλας Γ., Μπαρμούνης Β. (2006) Βασικές Αρχές Θεραπείας του Καρκίνου. Θεσσαλονίκη, University Studio Press.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Τεχνολογικό Ίδρυμα Ηπείρου. <Βασιλική Σιαφάκα>.

<Ψυχολογία της Υγείας>.

Έκδοση: 1.0 <Ιωάννινα>, 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση

<http://oc->

[web.ioa.teiep.gr/OpenClass/courses/LOGO139/](http://oc-web.ioa.teiep.gr/OpenClass/courses/LOGO139/)

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: <Κωνσταντίνος Δρόσος>
<Ιωάννινα>, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

